

**JOSEPH
SHERIDAN LE FANU**

**DUCH
MADAM
CROWLOVEJ**

EUROPA

... a ďalšie hrôzostrašné poviedky

JOSEPH SHERIDAN LE FANU

europa

Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Joseph Sheridan Le Fanu *Duch madam Crowlovej*

Preklad © Dominika Bugáňová 2026

Predslov M. R. James 1923

Redakčná úprava © Martin Plch 2026

Návrh prebalu a grafická úprava © Martin Vrabec 2026 visual communication

Sadzba © Milan Beladič (www.beeandhoney.sk) 2026

Ako tridsiaty siedmy zväzok edície Renfield
vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2026

Prvé slovenské vydanie

www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 978-80-8237-050-1

DUCH MADAM CROWLOVEJ

Fenfield

Zväzok 37

ÚVOD

Joseph Sheridan Le Fanu, jeden z najlepších rozprávačov 19. storočia, zomrel pred päťdesiatimi rokmi. Tento zväzok obsahuje zbierku jeho zabudnutých poviedok, ako aj poviedok, ktoré predtým neboli známe ako jeho diela.

Tie si vždy našli svojich čitateľov a obdivovateľov, no ani zd'aleka nie toľko, koľko by si ich skutočne zaslúžili. Preto verím, že môj príspevok bude užitočný. Širšia verejnosť, ktorá Josepha nepozná, sa z mojich úvodných slov dozvie, čo môže od jeho poviedok očakávať.

Podľa môjho skromného názoru patrí k absolútnej elite autorov strašidelných poviedok. K tomuto záveru som dospel po prečítaní všetkých nadprirodzených príbehov, ktoré sa mi podarilo zohnať. Je skutočným majstrom v navodení atmosféry a v zachytení i tých najmenších detailov. Nedomnievam sa, že ma k oceneniu jeho spisovateľského štýlu vedie len to, že mám už väčšinu života za sebou, veď vôbec nie som ľahostajný ani k modernejším prístupom v tejto literárnej oblasti. Treba uznať, že strašidelná poviedka je sama osebe mierne staromódny žáner a jej rozprávanie si vyžaduje určitú rozvážnosť. Pôsobí dôveryhodnejšie, ak sa rozprávač stavia do úlohy staršieho muža alebo vracia svoje skúsenosti do obdobia „spred tridsiatich rokov“.

Ach jaj, zase odbočujem od témy. Tento zväzok prináša strašidelné a mysteriózne príbehy, pričom na jeho začiatok som zaradil tie najpôsobivejšie, aby okamžite upútali pozornosť čitateľa. Sú zároveň najnovšie, keďže Le Fanu postupom času vylepšoval štruktúru a koncepciu svojich poviedok. Ak si čitateľ obľúbi *Závet zemana Tobyho* a *Ducha madam Crowlovej*, ako predpokladám, prejde k starším prácam, kde objaví rovnako skvelé kvality, len čiastočne prekryté charakteristickými štýlovými znakmi štyridsiatych a päťdesiatych rokov.

Nakoniec stačí dodať, že poviedky v tomto zväzku boli zozbierané zo zaniknutých periodík. Sú výsledkom pomerne dlhého pátrania, no som si istý, že niektoré anonymné príbehy mi museli uniknúť, a budem veľmi vďačný každému, kto ma upozorní na tie, ktoré sa mu podarí objaviť.

M. R. James¹
Provost's Lodge, Eton, júl 1923

1 M. R. James (Montague Rhodes James, 1862 – 1936) bol slávny anglický poviedkár, paleograf, mediavelista a zakladateľ tradície anglických duchárskych príbehov.

DUCH MADAM CROWLOVEJ

Dnes som už stará, no do domu v Applewale som prišla, keď som mala len trinásť rokov. Moja teta tam pracovala ako gazdiná. V Lexhoe bol pre mňa pripravený jednozáprahový koč, ktorý ma mal odviezť do Applewale. A tak som šla, aj s celým mojím životom zabaleným v krabici.

Ani pred príchodom do Lexhoe som nebola v svojej koži, a keď som zbadala konský záprah, želala som si, aby som sa mohla vrátiť k matke do Hazeldenu. Plakala som, keď som nastúpila do koča – do *shay*², ako sme to vtedy nazývali. Starý John Mulbery, dobrák od kosti, ktorý ho šoféroval, mi zobral u Zlatého leva za hrst jabĺk, aby ma trochu rozveselil. Prezradil mi, že na mňa v tom obrovskom sídle, v izbe mojej tety, čaká teplý ribezľový koláč, čaj a bravčové kotlety. Bola krásna noc. Za mesačného svitu, pozerajúc von z okna koča, som jedla jablká.

Je hanba, keď páni strašia úbohého pochabé dieťa, akým som bola ja. To sú mi len finty. Totiž, dvaja takí páni boli moji spolucestujúci. Krátko po zotmení, keď vyšiel mesiac, sa ma začali vypytovať, kam mám namierené. Povedala som im, že idem slúžiť k istej madam Arabelle Crowlovej, do domu v Applewale, neďaleko Lexhoe.

„No teda,“ povedal jeden z nich silným írskym prízvukom, „dlho sa tam neohreješ!“

Zmohla som sa len na nechápavý pohľad. Zrazu mi akosi vyschlo v hrdle a už som nebola taká odvážna, ako keď som prezradila, kam idem.

„Pretože,“ začal, „a Boh ťa ochraňuj, ak to niekomu povieš, je posadnutá diablom a viac ako spolovice duchom. Máš so sebou Bibliu?“

2 staré írske pomenovanie pre koč

„Áno, pane,“ odpovedala som. Bola som si celkom istá, že mi matka pribalila vreckovú Bibliu do kufra. Dnes sú už jej písmená príliš malé pre moje staré oči, no aj tak ju mám vždy pri sebe.

Zdalo sa mi, že na svojho kamaráta žmurkol, ale nedala by som za to ruku do ohňa.

„Na tvojom mieste by som sa uistil, že ju mám každú noc pod vankúšom. Aby na teba tá starena nevystrčila pazúry.“

Ani si neviete predstaviť, ako som sa zľakla! Chcela som o nej počuť viac, ale príliš som sa hanbila, a potom sa začali rozprávať o súkromných záležitostiach. Neskôr, ako som už spomínala, som so skľučujúcim pocitom vystúpila v Lexhoe. Srdce mi tíklo ako divé, keď som vošla do tmavej aleje. Tie obrovské stromy stojace v hustom zástupe, skoro tak staré ako dom samotný. Ani štyria ľudia s vystretými rukami, sotva dotýkajúc sa prstami, by ich nedokázali úplne obopnúť.

Aj krk by som si polámala, len aby som z okienka lepšie videla na to veľkolepé sídlo. A vtom sme pred ním zastavili.

Veľký čierno-biely dom, naprieč ktorým sa tiahli obrovské čierne trámy. So štítmí, bielymi ako plátno, ktoré smerovali priamo na mesiac. S dvoma alebo troma tieňmi stromov tiahnucimi sa po hornej a dolnej strane domu. Jeden by na nich dokázal spočítať všetky lístky. A s tými maličkými oknami v tvare diamantu, ktoré sa trblietali na chodbách veľkej siene, chránenými starodávnymi okenicami odolnými voči vetru, pripevnenými na vonkajšej strane domu. Väčšina izieb bola zamknutá, pretože tam žili len traja alebo štyria služobníci a stará pani.

Keď som si uvedomila, že sme na mieste, srdce mi už takmer vyskočilo z hrude. Náhle sme stáli pred domom. Zrazu som bola pri svojej tete tak blízko, že sa mi zdalo, akoby som ju dovtedy ani poriadne nevidela. Rovnako blízko bola aj madam Crowlová, ktorej som sa bála, a to som ju ešte ani nestretla.

Teta ma na privítanie vybozkávala a neskôr ma zaviedla do svojej izby. Bola to vysoká chudá žena s bledou tvárou a výraznými tmavými očami. Dlhé prsty jej vždy zakrývali čierne rukavičky. Mohla mať niečo málo po päťdesiatke, a aj keď hovorila stručne, jej slovo bolo zákonom. Nikdy mi neublížila, no bola rázna ako hrom. Myslím si, že by bola ku mne láskavejšia, keby som bola dieťaťom jej sestry, a nie brata. To však nie je podstatné.

Pánom domu bol Chevenix Crawl, vnuk madam Crowlovej. Prišiel dvakrát alebo trikrát do roka, aby sa uistil, že je o ňu dobre postarané. Za celý ten čas, ktorý som strávila v dome Applewale, som ho stretla asi dvakrát.

Nedá sa povedať, že by bolo o ňu zle postarané. Moja teta a jej slúžka Meg Wyvernová mali svedomie na pravom mieste a plnili si svoju povinnosť.

Pani Wyvernová, pre moju tetu Meg Wyvernová, pre mňa vždy len pani Wyvernová, bola veľká, veselá päťdesiatnička. Primerane vysoká, ako aj široká, vždy vykračovala pomalým tempom a s úsmevom na tvári.

Aj keď dostávala viac než dobre zaplattené, bola tak trochu skúpa. Všetky pekné šaty držala ukryté pod zámkom. Väčšinou nosila akési handry z obvyčajnej keprovej látky, rovnakej farby, ako je čokoláda, s červenými, žltými a zelenými kvietkami a guľičkami, ktoré prežili už hádam všetko.

Nikdy mi nič nedala, ani deravý groš, ale jej večne dobrá nálada bola nákazlivá. Jej smiech sa niesol po chodbách a vždy s čajom podávala aj zábavnú historku. Keď videla, že sa cítim pod psa, povzbudzovala ma svojím smiechom a príbehmi. Niekde vnútri som ju mala radšej ako tetu. Viete, deti sa dajú ľahko očariť zábavou a príbehmi. Aj keď bola moja teta ku mne veľmi dobrá, v niektorých veciach bola až príliš prísna a skoro vždy mlkva.

Teta ma vzala k sebe do izby, aby som načerpala nové sily, zatiaľ čo ona pripraví čaj. Najprv ma však potľapkala po pleci a povedala mi, že rastiem ako z vody a už teraz som na svoj

vek vysoká. Opýtala sa ma, či zvládnem bežné domáce práce a šitie. Zadávala sa mi do tváre a pripomenula mi, že vyzerám presne ako môj otec, jej brat, ktorý bol mŕtvy a dávno preč. Dúfala, že som lepšia kresťanka a nie som taká slaboduchá. Bolo to kruté, veď som sa v jej izbe ešte ani nestihla ohriať.

Keď som vstúpila do vedľajšej, veľmi útulnej izby s dubovým drevom všade naokolo, očaril ma krásny plápolajúci krb na pálenie uhlia, rašeliny a dreva. Na stole bol čaj, teplý koláč a údené mäso. Stála tam aj pani Wyvernová, veľká a veselá ako vždy, ktorá dokázala za hodinu povedať viac ako moja teta za celý rok.

Kým som pila čaj, teta odišla skontrolovať madam Crowlovú.

„Šla sa pozrieť, či je stará Judith Squailesová hore,“ povedala pani Wyvernová. „Judith sedí pri madam Crowlovej, keď ja a pani Shuttersová (to bolo meno mojej tety) nemôžeme. Madam Crowlová je neposedná stará pani. Treba si na ňu dávať pozor, ak človek nechce hasiť požiar alebo ju lapať z okna. Už ju hlava neposlúcha tak ako predtým.“

„Je veľmi stará, pani?“ opýtala som sa.

„Naposledy oslavovala deväťdesiattri rokov a odvtedy ubehlo už osem mesiacov,“ povedala so smiechom, „a nehovor o nej pred svojou tetou, pamätaj, len ju ber takú, aká je, a to by malo stačiť.“

„Prosím vás, pani, čo je mojou úlohou?“ odvážila som sa opýtať.

„Tvoja teta, pani Shuttersová, ti tvoje otázky rada zodpovie. Predpokladám, že budeš sedieť v izbe madam Crowlovej, robiť domáce práce a zároveň dbať na to, aby niečo nevyviedla. Necháš ju, aby sa zabávala so svojimi hlúposťami na stole a doniesieš jej jedlo alebo pitie, ak ťa o to požiada. Budeš ju chrániť pred neplechou, ale ak si nebudeš vedieť dať rady, tak poriadne zazvoníš na zvonček.“

„Je hluchá, pani moja?“

„Nie, rovnako nie je ani slepá. Je veľmi bystrá, no žije vo vlastnom svete a nedokáže si nič poriadne zapamätať. Rozprávky o Jackovi, zabijakovi obrov, alebo o dobrosrdečnej sirote Johna Newberyho ju potešia rovnako ako záležitosti kráľovského dvora či celého národa.“

„A prečo odišlo to dievčatko, pani, minulý piatok? Teta napísala mojej matke, že muselo odísť.“

„Áno, je preč.“

„Ale, prečo?“

„Predpokladám, že nebolo tak, ako pani Shattersová prikázala,“ povedala, „nezabudni, že tvoja teta neznesie príliš výrečné deti.“

„A ešte, prosím vás, je stará pani zdravá?“ spýtala som sa.

„To nie je zlá otázka,“ odpovedala, „v poslednej dobe jej zdravie neslúžilo, ale tento týždeň je to lepšie, a trúfam si povedať, že sa dožije ďalších sto rokov. Ticho! Tvoja teta sa vracia.“

Zatiaľ čo sa teta rozprávala s pani Wyvernovou, prechádzala som sa sem a tam. Začínala som sa cítiť ako doma. Na skrinkách bol vystavený krásny čínsky porcelán a na stenách viseli rôzne obrazy. Cez pootvorené dvere som zahliadla akýsi čudný starý kožený kabát s rôznymi strapcami a prackami a rukávmi dlhými až po zem.

„Čo máš za lubom, dieťa?“ všimla si ma ihneď teta. „Čo to máš v ruke?“

„Toto, pani?“ vykoptala som s koženým kabátom v rukách. „Neviem, čo to je, pani.“

Hoci bola bledá, líca jej od hnevu vzplanuli a oči sa jej nebezpečne zablysli. Myslím si, že keby nás nedelilo viac ako pol tucta krokov, tak by mi strelila zaucho. Zdrapila ma za plece, vytrhla mi tú vec z ruky a dodala: „Kým budeš pod touto strechou, nestaraj sa o nič, čo ti nepatrí.“ Zavesila ho na vešiak, dôkladne zabuchla dvere a zamkla ich.

Pani Wyvernová hádzala rukami zo strany na stranu a chichúňala sa na svojej stoličke. Tak trocha sa na nej hompálala, ako to robievala vždy, keď ju chytil záchvat smiechu.

Kým mne tiekli slzy po lícach, ona si utierala oči mokré od rehotu. Žmurkla na moju tetu a povedala: „To dievča nemalo v úmysle nikomu ublížiť. Pod' sem ku mne, dieťa. Je to len stará hromada haraburdia. Ak sa nás nebudeš nič pýtať, my ti nebudeme klamať. No pod' sem, sadni si a daj si pohárik piva, kým pôjdeš spať.“

Moja izba bola na poschodí, hneď vedľa izby starej panej. Pani Wyvernová tam mala tiež posteľ. V prípade akejkol'vek núdze som bola vždy po ruke.

Madam Crowlová prekonala v tú noc a počas predchádzajúceho dňa jeden zo svojich záchvatov. Občas to boli záchvaty zlosti. Inokedy zas nechcela, aby jej obliekli alebo vyzliekli šaty. Hovorilo sa, že zamlada to bola veľká krásavica. V Applewale nebolo človeka, ktorý by si ju pamätal v jej najlepších rokoch. Zbožňovala parádiť sa a vlastnila kvalitného hodvábu, saténu, zamatu a čipiek od výmyslu sveta. Stačilo by to na otvorenie tak siedmich obchodov. Všetky jej šaty boli staromódne a zvláštne, ale mali pre ňu cenu hotového bohatstva.

V ten večer som si ľahla do postele a hodnú chvíľu som sa pozerala do stropu. Všetko bolo pre mňa nové a myslím si, že mi ten zlatistý nektár pomotal hlavu. Nebola som na pitie zvyknutá, iba príležitostne. Z vedľajšej izby som počula rozprávať pani Wyvernovú. Silou-mocou som sa snažila rozumieť tomu, čo hovorí. Myslím si, že madam Crowlová jej nepovedala ani slovo.

Veru bolo o ňu dobre postarané. Ľudia v Applewale vedeli, že keď odíde na onen svet, všetci dostanú výpoveď. Ich práca bola dobre platená a naviac pohodlná.

Doktor navštevoval starú pani dvakrát do týždňa a môžete si byť istí, že všetci robili tak, ako im prikázal. Jedna vec bola viac než jasná, nikdy ju nesmeli nahnevať či jej protirečiť. Len ju zabávať a za každú cenu jej vykúzlil úsmev na tvári.

Preto mohla celú noc ležať v svojich šatách a na druhý deň o tom nepadlo ani slovo. Čo sa mňa týka, celý deň som bola zavretá v izbe a vyšívala som. Tie štyri steny som opustila len v čase obeda.

Rada by som starú paniu videla, ba dokonca ju počula. Avšak realita bola taká, že keby bola aj v Londýne, nebol by v tom rozdiel.

Po obede ma teta poslala na hodinovú prechádzku. Šťastím celá bez seba som sa vrátila do domu. Bolo to tmavé, opustené miesto, pri ktorom sa týčili stromy také obrovské, že pripomínali obrov. Okrem toho bol pochmúrny deň. Ako som kráčala, spomínala som na svoj domov. Slzy sa mi liali po tvári ako dážď vo vetre. Ten večer, v žiare horiacich sviečok, som sedela v svojej izbe. Dvere do izby pani Crowlovej, kde bola aj moja teta, boli pootvorené. Vtedy som prvýkrát začula zvuk, ktorý som pripisovala hlasu starej panej.

Aký to len bol zvláštny zvuk! Nevedela som sa rozhodnúť, či pripomínal vtáka, alebo iné zviera. Bol to bľakot, zároveň však mrazivý šepot.

Pozorne som načúvala, aby som zachytila čo najviac, no nerozumela som ani slovo. Načo moja teta odpovedala:

„Zlo neublíži nikomu, madam, ak to Pán nedovolí.“

Opäť sa z postele ozval zvláštny hlas, ale stále som nič nerozumela.

Moja teta opäť prehovorila: „Nech si len robia grimasy a hovoria, čo chcú. Ak je Pán na našej strane, kto môže byť proti nám?“

S uchom na dverách som zadržovala dych, ale z izby sa neozvalo ani slovo, ani zvuk. Asi po dvadsiatich minútach, keď som sedela pri stole a listovala si obrázky v starých *Ezopových bájkach*, všimla som si, že sa niečo hýbe pri dverách. Zdvihla som hlavu a uvidela tvár tety, ktorá nazerala dnu a mala vy-stretú ruku.

„Pšššt!“ pošepkala a podišla ku mne po špičkách. „Bohu vďaka, konečne zaspala. Opováž sa robiť hluk, kým sa nevrátim!“

Dám si šálku čaju a potom prídem aj s pani Wyvernovou, ktorá bude spať vo vedľajšej izbe. Až keď sa tak stane, Judith ti priniesie večeru do mojej izby.“ Ani nestihla dopovedať a už jej nebolo.

Zapozerala som sa na obrázkovú knihu ako predtým a občas som sa snažila načúvať. No neozval sa ani hlások. Začala som šepkať obrázkom a rozprávať si sama pre seba. V tej veľkej izbe mi od hrôzy prechádzal mráz po chrbte. Musela som nejak nabrat' odvahy.

Nevydržala som to, postavila som sa a začala sa prechádzať po izbe. Nakukla som do každej štrbinky, len aby som zamestnala roztržitú myseľ. Nemala som na výber, musela som nakuknúť do spálne madam Crowlovej.

Naskytol sa mi pohľad na veľkolepú komnatu. Obrovská posteľ s baldachýnom, ktorého kvetinové hodvábné závesy, zatiahnuté okolo postele, siahali až po strop a splývali na podlahe. Bolo tam zrkadlo, najväčšie, aké som kedy videla. Izba žiarila svetlom. Spočítala som dvadsaťdva zapálených voskových sviec. Tak sa to starej panej páčilo a nikto si netrúfol oponovať jej.

Načúvala som pri dverách a žasla. Nepostrehla som nič, ani zvuk, ani pohyb v závesoch, a to mi dodalo odvalu vojsť po špičkách dovnútra a bližšie to preskúmať. Pozorovala som svoj odraz vo veľkom zrkadle a vtom mi napadlo: „Prečo by som sa nemohla pozrieť na samotnú starú paniu v posteli?“

Pomysleli by ste si, že som blázon, keby ste vedeli, ako veľmi som túžila vidieť pani Crowlovú. Vedela som, že ak nenakuknem, budem čakať veľa dní, kým sa mi opäť naskytnie taká dobrá príležitosť.

A tak, moji milí, som prišla k posteli, ktorej závesy boli pevne zatiahnuté. Od strachu mi srdce vystrelilo až do hrdla. Zhlboka som sa nadýchla a najprv opatrne vsunula medzi závesy prsty, potom celú ruku. Chvíľu som počkala, no všade naokolo bolo ticho ako v hrobe. Pomaly, pomaličky som odhrnula záves a tam predou mnou natiahnutá ako dáma

namaľovaná na náhrobnom kameni v kostole v Lexhoe ležala slávna madam Crowlová z domu v Applewale. Celá vyparádovaná. Niečo také sa len tak nevidí. Satén a hodváb, svetločervená a zelená a, môj ty Bože, tá zlatá šitá čipka! To bol pohľad! Na hlave nosila obrovskú parochňu, veľkú skoro ako ona sama. No teda! Toľko vrások človek jakživ nevidel! Starý vráskavý krk celý napudrovaný na bielo, líca nahrubo natreté červenou farbou a obočie z myšacej kože, ktoré jej tam každý deň pripevňovala pani Wyvernová. A tak si tam ležala, hrdá a meravá, v hodvábných pančuchách so vzorom a v topánkach s podpätkami pripomínajúcimi kolky. Preboha! Nos krivý a úzky, oči napoly otvorené. Určite sa zvykla takto oblečená obdivovať v zrkadle. Chichúňala sa a slintala s vejárikom v ruke a s kytičkou pripevnenou okolo živôtika. Vráskavé malé ruky mala natiahnuté pozdĺž tela a na nich dlhé špicato zastrihnuté nechty. Ako je vôbec možné, že šľachta nosila také dlhé nechty? Tomu sa hovorí móda?

Tiež by ste boli celý bez seba, keby ste videli taký výjav. V tej chvíli som nedokázala pustiť záves či prinútiť sa pohnúť. S pohľadom upreným na posteľ som mala pocit, akoby sa zastavil čas. Vtom otvorila oči, posadila sa a otočila sa na mňa. Jej vysoké podpätky dopadli s ohlušujúcim treskom na podlahu. Veľkými sklenenými očami mi hľadela priamo do duše. Na vráskavej tvári sa jej pohrával úškrn a v ústach skrývala nezvyčajne dlhé umelé zuby.

V porovnaní s ňou by bol aj pohľad na mŕtvolu príjemnejší. Strašnejšie zjavenie som jakživ nevidela. S dlhočiznými vystretými pazúrmí mierila priamo na mňa. Chrbát sa jej krivil a skrúcal vekom. Prehovorila tým svojím škreľavým hlasom:

„Ty malá darebáčka! Čo ťa viedlo k tomu povedať, že som toho chlapca zabila? Ja ti ukážem! Vyplieskam ťa tak, že sa ani nepohneš!“

Keby som v tej chvíli dokázala premýšľať, otočila by som sa a ušla. No naozaj som od nej nedokázala odtrhnúť zrak a ustupovala som, ako som len mohla. Ihneď za mnou vystrelila,

akoby bola len panáčikom na šnúrkach. S prstami stále namierenými na môj krk vydávala zvláštny sykot.

Cúvala som, čo mi nohy stačili. Jej prsty delilo len pár centimetrov od môjho krku. Keby sa ma dotkla, prišla by som o rozum.

Zrazu som sa ocitla v kúte. Zrevala som, akoby ma na nože brali. V dverách sa zjavila moja teta, krikom si získala pozornosť starej panej a ja som sa, čo mi nohy stačili, rozbehla cez svoju izbu a dolným zadným schodiskom preč.

V izbe pani Wyvernovej som si skoro oči vyplakala. Poriadne sa nasmiala, keď som jej vyrozprávala, čo sa stalo. Nálada sa razom zmenila, keď počula slová starej panej.

„Zopakuj to ešte raz,“ naliehala.

A tak som jej to zopakovala ako básničku.

„Ty malá darebáčka! Čo ťa viedlo k tomu povedať, že som toho chlapca zabila? Ja ti ukážem! Vyplieskam ťa tak, že sa ani nepohneš!“

„Povedala si jej, že zabila nejakého chlapca?“ spytovala sa.

„Nie, pani,“ odpovedala som okamžite.

Od tej chvíle bola Judith pri starej panej vždy so mnou, keď nikto iný nemohol. Radšej by som vyskočila z okna, než aby som s ňou ostala osamote.

Asi týždeň nato, pokiaľ mi pamäť dobre slúži, sa mi pani Wyvernová zdôverila s niečím, o čo som dovtedy nemala ani poňatie.

Keď bola madam mladá a krásna, pred dobrými sedemdesiatimi rokmi, vydala sa za istého bohatého statkára Crowla z Applewale. Bol to vdovec a mal asi deväťročného syna.

V jedno ráno nebolo o chlapcovi ani chýru, ani slychu. Nikto netušil, kam sa podel. Mal až príliš veľa slobody. Niekedy išiel na raňajky k správcovi do domčeka, potom na pole a doma sa ukázal, až keď sa stmievalo. Inokedy utiekol k jazzeru, kde sa kúpал, či celý deň strávil rybárčením a člnkovaním sa. Nikto preto nevedel, čo sa s ním naozaj stalo. Jeho

klobúk sa našiel pri jazere, pod kmeňom hlohu, ktorý tam rastie dodnes. Ľudia si šepkali, že sa utopil. Madam Crowlová, ktorá prežila toľko rokov, spolu so synom z ich manželstva zdedila obrovský majetok. V čase, keď som prišla do Applewale, bol už pánom domu jej vnuk, statkár Chevenix Crawl.

O tom sa už dávno povrávalo, že macocha vedela viac, než bola ochotná pripustiť. Svojho manžela, starého statkára, si získala pôvabným vystupovaním a lichôtkami. A keďže chlapca už nikdy nikto nevidel, čoskoro sa vytratil aj z mysle ľudí.

Teraz vám prezradím, čo som videla na vlastné oči.

Neprešlo ani pol roka, keď počas chladných mesiacov postihla starú pani jej posledná choroba.

Doktor sa obával, že by mohla opäť podľahnúť šialenstvu, ako tomu bolo pred pätnástimi rokmi, keď ju mnohokrát väznili v zvieracej kazajke. To bol ten „čudný starý kožený kabát“, ktorý som vám spomínala.

Nebolo tomu tak. Postupne chradla, jej slabé telo sa dalo celkom pokojne, tíško a pomaličky na odchod. Dva či tri dni pred smrťou začala nezmyselne bľabotať, ba dokonca zavýjať, akoby jej niekto stál s nožom pri krku. Často sa snažila vstať z postele, ale keďže ju už sily opúšťali, vždy sa zrútila na zem. So starými zvráskavenými rukami natiahnutými pred sebou vyzerala, akoby prosila o milosť.

Je nad slnko jasnejšie, že do jej izby som už viac nevstúpila. Často som sa v posteli triasla od strachu, keď kričala, zárývala nechty do steny a vykrikovala slová, z ktorých by vám naskakovala husia koža.

Moja teta, pani Wyvernová, Judith Squailesová a istá žena z Lexhoe boli vždy po ruke, keď ich potrebovala. Nakoniec ju záchvaty úplne vyčerpali.

Bol tam aj pán farár, ktorý sa za ňu modlil, no nie som si istá, či ešte bolo za čo. Myslím, že už bola príliš stratená na to, aby sa dala zachrániť. Bolo to správne rozhodnutie, ale nikto tomu neprikladal veľkú váhu. Keď naposledy vydýchla, bolo po všetkom. Starú madam Crowlovú zahalili pohrebným

rúchom, uložili do rakvy a zavolali pána Chevenixa. Bol vo Francúzsku a termín jeho príchodu bol v nedohľadne. Po nejakom čase sa pán farár a doktor dohodli, že už nemôžu ďalej čakať a musia uložiť starú paniu na večný odpočinok. Nikto okrem tých dvoch, mojej tety a ostatných zamestnancov z Applewale nemal záujem zúčastniť sa na jej poslednej rozlúčke. A tak madam Crowlovú z Applewale pochovali v krypte pod kostolom v Lexhoe. My ostatní sme plánovali ostať v tom obrovskom sídle, aspoň kým sa nevráti jeho právoplatný majiteľ, aby nám oznámil svoje úmysly a vyrovnal sa s tými, ktorých chcel prepustiť.

Po jej smrti ma presunuli do inej izby, ktorá sa nachádzala o dvoje dverí ďalej. To, čo ma vtedy postihlo, sa odohralo noc predtým, ako sa pán Chevenix vrátil do Applewale. Bola to rozľahlá štvorcová miestnosť s tmavými panelmi, no takmer úplne prázdna. Stála tam len posteľ bez závesov, stolík a stolička. Pár kusov nábytku v takej veľkej izbe pôsobilo dojmom, akoby tam ani nič nebolo. Nechýbalo ani veľké zrkadlo, do ktorého sa stará dáma zvykla pozeráť a obdivovať sa od hlavy po päty. Už to viac nebolo možné, a preto sa ho rýchlo zbavili a opreli ho o stenu v mojej novej izbe. Potom ako ju uložili do rakvy, sa v jej prepychovej komnate toho veľa zmenilo.

Toho dňa prišla správa, že pán domu príde nasledujúce ráno do Applewale. Nevadilo mi to, pretože som si bola istá, že ma pošlú späť domov k matke. Bola som nesmierne šťastná a myslela som na všetkých doma, na sestru Janet, na nezbedné mačiatko, na psíka Trimmera a ostatných. Triasla som sa nedočkavosťou a nemohla som zaspať. Hodiny odbili polnoc a ja som stále nemohla ani oka zažmúriť. V miestnosti bola tma ako vo vreci. Ležala som chrbtom k dverám a oči som upierala na stenu pred sebou.

Chvíľu po polnoci som si na stene všimla mihotajúce sa svetlo, akoby za mnou niečo horelo. Tiene postele, stoličky a mojej zavesenej nočnej košele tancovali hore-dole po

trámoch stropu a tmavých paneloch. V domnienke, že prepukol požiar, som sa rýchlo otočila.

A čo sa to odohralo pred mojimi očami! Akási mátoha, stará babizňa odetá v saténe a zamate, ktorý len tak visel na jej mŕtvom tele. Jej oči hlbšie než bezodná priepasť a tvár pripomínajúca samotného diabla. Okolo tela sa jej vírila jasná červená žiara. Na prvý pohľad to vyzeralo tak, že jej horia celé šaty. Pomaly sa ku mne priblížila, ako tieň, ktorý sa nesie v tme. Staré zvráskavené ruky skrúcala tak, akoby ma nimi chcela celú dodriapať. Nedokázala som sa pohnúť z miesta, ani zo seba vydať hlásku. Preletela okolo mňa ako víchor. Podišla k výklenku, tak moja teta volala priestor s doširoka otvorenými dverami, v ktorom bola kedysi dávno umiestnená obrovská posteľ. Rukami šmátrala po niečom, čo tam bolo ukryté. Nikdy predtým som si tie dvere nevšimla. Obrátila sa na mňa ako na hrnčiarskom kruhu a preletela cez celú miestnosť. Razom sa všetko ponorilo do tmy a ja som sa z ničoho nič ocitla na druhej strane postele. Ako zázrakom sa mi vrátil hlas, načo som vykrikla, čo mi hrdlo dovolilo. Rozbehla som sa tak rýchlo, že som takmer vytrhla dvere z pántov a pani Wyvernóvu vystrašila na smrť.

V tú noc som už ani oka nezažmúрила. S prvým ranným lúčom svetla som utekala k tete, čo mi nohy stačili.

Moja teta mi nenadávala ani ma nevyhrešila, ako som predpokladala. Namiesto toho ma chytila za ruku a uprene sa mi zahľadela do očí. A potom mi povedala, aby som sa nebála. Opýtala sa ma:

„Držalo to v ruke kľúč?“

„Áno,“ v hlave sa mi začali vynárať spomienky, „podivný mohutný mosadzný kľúč.“

„Počkaj chvíľu,“ pustila mi ruku a otvorila dvierka skrinky. „Bol takýto?“ povedala s vážnym pohľadom upretým do mojej tváre a vytiahla jeden kľúč.

„To je on!“ prikývla som bleskovo.

„Si si istá?“ otočila ho v ruke.

„Nech sa na mieste prepadnem, ak klamem,“ len pri pohľade naň ma zachvátila nevoľnosť.

„To bude nateraz stačiť, dieťa,“ povedala jemne a skrinku opäť zamkla.

„Dnes, pred dvanástou, príde pán domu,“ zamyslela sa, „musíš mu všetko povedať.“ Pokračovala: „Predpokladám, že čo nevidieť toto miesto tiež opustím, a preto bude najlepšie, ak sa dnes popoludní vrátiš domov. Ak mi to okolnosti dovoľia, nájdem ti iné miesto.“

Určite si dokážete predstaviť, ako sa mi uľavilo, keď to vyslovila.

Pomohla mi zbaliť si veci a priniesla aj tri libry, ktoré mi patrili. Pán Crawl si stál za slovom a prišiel do Applewale ešte v ten deň. Mal asi tridsať rokov a bol to veľký fešák. To bolo druhýkrát, čo som ho videla, a prvýkrát, čo sme spolu skutočne prehovorili.

Najprv sa s ním rozprávala teta osamote. Boli v izbe pani Wyvernovej. Naháňal mi strach, v Lexhoe sa o ňom hovorilo ako o významnom pánovi. Neodvážila som sa priblížiť, kým ma sám nezavolať. S úsmevom na perách povedal: „Čo to táraš, dievčatko? Musel to byť len zlý sen, veď duchovia a strašidlá neexistujú. No nech už to bolo čokoľvek, moja malá, sadni si a vyrozprávej mi všetko od začiatku až do konca.“

Keď som mu povedala celý príbeh, zamyslel sa a otočil sa na moju tetu:

„Pamätám si na to miesto dobre. Ešte za čias starého pána Olivera mi slepý Wyndel prezradil, že v tom výklenku, naľavo, boli dvere. Také, ako dievča videlo v svojom sne. Tie, ktoré sa vraj otvorili a stála v nich moja stará mama. Mal viac ako osemdesiat rokov, keď mi to povedal, a ja som bol ešte malý. Bude to už dobrých dvadsať rokov. Kedysi tam schovávali rôzne tácky a šperky, dávno predtým, ako sa v miestnosti za závesom urobil železný trezor. Kľúč od trezora bol vraj z mosadze. Ak je to ten, o ktorom hovoríte, našli ho na dne truhlice, kde boli uskladnené staré vejáre. Nebolo by úžasné, keby sme